

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

Студенттер мен жас ғалымдардың
«ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ БІЛІМ - 2014» атты
IX халықаралық ғылыми конференциясы

IX Международная научная конференция
студентов и молодых ученых
«НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ - 2014»

The IX International Scientific Conference for
students and young scholars
«SCIENCE AND EDUCATION-2014»

2014 жыл 11 сәуір
11 апреля 2014 года
April 11, 2014

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ**

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«Ғылым және білім - 2014»
атты ІХ Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
ІХ Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«Наука и образование - 2014»**

**PROCEEDINGS
of the IX International Scientific Conference
for students and young scholars
«Science and education - 2014»**

2014 жыл 11 сәуір

Астана

УДК 001(063)
ББК 72
Ғ 96

Ғ 96

«Ғылым және білім – 2014» атты студенттер мен жас ғалымдардың IX Халықаралық ғылыми конференциясы = IX Международная научная конференция студентов и молодых ученых «Наука и образование - 2014» = The IX International Scientific Conference for students and young scholars «Science and education - 2014».
– Астана: <http://www.eni.kz/ru/nauka/nauka-i-obrazovanie/>, 2014. – 5831 стр.
(қазақша, орысша, ағылшынша).

ISBN 978-9965-31-610-4

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.

The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities.

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.

УДК 001(063)
ББК 72

ISBN 978-9965-31-610-4

©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық
университеті, 2014

специального оборудования и программного обеспечения через Интернет можно проводить аудио и видеоконференции.

С помощью сетевых средств ИКТ становится возможным широкий доступ к учебно-методической и научной информации, организация оперативной консультационной помощи, моделирование научно-исследовательской деятельности, проведение виртуальных учебных занятий (семинаров, лекций) в реальном режиме времени [2].

Существует несколько основных классов информационных и телекоммуникационных технологий, значимых с точки зрения систем открытого и дистанционного образования. Одними из таких технологий являются видеозаписи и телевидение. Видео пленки и соответствующие средства ИКТ позволяют огромному числу студентов прослушивать лекции лучших преподавателей. Видеокассеты с лекциями могут быть использованы как в специальных видеоклассах, так и в домашних условиях. Примечательно, что в американских и европейских курсах обучения основной материал излагается в печатных изданиях и на видеокассетах.

Телевидение, как одна из наиболее распространенных ИКТ, играет очень большую роль в жизни людей: практически в каждой семье есть хотя бы один телевизор. Обучающие телепрограммы широко используются по всему миру и являются ярким примером дистанционного обучения. Благодаря телевидению, появляется возможность транслировать лекции для широкой аудитории в целях повышения общего развития данной аудитории без последующего контроля усвоения знаний, а также возможность впоследствии проверять знания при помощи специальных тестов и экзаменов.

Мощной технологией, позволяющей хранить и передавать основной объем изучаемого материала, являются образовательные электронные издания, как распространяемые в компьютерных сетях, так и записанные на CD-ROM. Индивидуальная работа с ними дает глубокое усвоение и понимание материала. Эти технологии позволяют, при соответствующей доработке, приспособить существующие курсы к индивидуальному пользованию, предоставляют возможности для самообучения и самопроверки полученных знаний. В отличие от традиционной книги, образовательные электронные издания позволяют подавать материал в динамичной графической форме [3].

Все эти нововведения в образовании помогают эффективно осуществлять профессиональную подготовку студентов. Какие бы технологии мы не применяли при обучении, важно создать такие психологические условия, в которых студент занимал бы активную позицию и в полной мере мог бы проявить себя как субъект учебной деятельности. Информационные технологии в профессиональном образовании способствуют повышению качества обучения. Инновации в деятельности системы профессионального образования – это совокупность новых знаний, подходов и технологий для получения результата в виде услуг образования.

Список использованных источников

1. Государственная программа развития образования Республики Казахстан 2011-2020 годы. Астана, 2010 г.
2. Киселев Г.М. Бочкова Р.В. Информационные технологии педагогическом образовании: Учебник. М., 2012 г. - С.35.
3. <http://physics.herzen.spb.ru>.

УДК 375.43

ОТБАСЫН ҚҰРУҒА ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ДАЙЫНДЫҚ

Муталиева Алтын Бағдатқызы
ЕҰУ-нің 3 курс студенті, Астана, Қазақстан

Отбасы психологиясы – отбасылардың пайда болу ерекшеліктерін, қазіргі күндегі жай күйін, отбасы мүшелерінің бір-бірімен эмоционалды және функционалды қарым-қатынастарын, бір-біріне ықпал етулерін қарастыратын психологияның бір бөлімі.

Некелік-отбасылық қатынас адамзаттың өзара қарым-қатынасында жетекші маңызға ие. Сондықтан жастарды бұл қарым-қатынасқа даярлау әрбір өркениетті қоғам үшін үлкен қызығу тудыратыны даусыз. Отбасы — қоғамның маңызды бір бөлшегі. Тәжірибеге қарағанда, баланың психологиялық тұрғыдан қалыпты дамуы отбасында дұрыс қарым-қатынастың болуына, отбасы мүшелерінің бірін-бірі ұнатуына, құрметтеуіне, отбасында еңбектің дұрыс жолға қойылуына байланысты екенін көрсетеді.

Баланың отбасынан қашықтап, оның ықпалынан сырт қалуының психикасына әсерін Т.В.Лодкина, А.И.Захаров, В.С.Мухина, Е.О. Смирновалар атап көрсеткен. А.Н.Леонтьев, С.А.Козлова балаға отбасы жылулығының әсерін атап өткен. Жақын адамдардың әсерін баланың алдымен сезініп, түйсінуді және сөз түрінде бейнелеуінің маңызын А.В.Запорожец, А.Д.Кошелева және т.б. белгіленген. Отбасы тәрбиесінің терең эмоциялы сипатын, қаны бір адамдар арасындағы сүйіспеншілік қарым-қатынасын ата-ана мен баланы жақындатуының маңызын Ю.П.Азарова, И.В.Гребенников, Т.А.Маркова, А.Г.Харчев т.б. белгіленген. Қазіргі заман отбасыларының дефектілерін «неблагополучные» дейді. Екінші некенің бала тәрбиесіне, дамуына теріс әсерін Е.П.Арнаутова, А.И.Захарова, Е.И.Кульчицкая т.б. Жалғыз бала тәрбиесі туралы А.П.Усова, егіздер тәрбиесін Р. Скиннер, К. Витек т.б. зерттеген. Бала психикасының қалыптасуына ананың әсерін психотерапевт А.И. Захарова, психологтар Д.Б.Эльконин, А.Я.Варга т.б. зерттеген.

Ата-ана — алғашқы тәрбиеші, балаға ең үлкен әсер етушілер. Ж.Ж.Руссо: “Балаға соңғы тәрбиешінің әсерінен гөрі алдыңғысынікі көбірек”, - деп тұжырымдаған [1].

А.Е.Личко отбасылық қарым-қатынас мәселесін зерттей келе отбасындағы жайсыз жағдайларды көрсетті. (гиперопека, қараусыздық, “отбасы пірі”, жетім қыз” жағдайы) [2].

Л.С. Выготскийдің, А.Н. Леонтьевтің, Д.Б. Элькониннің, Л.И.Божовичтің зерттеулерінде баланың тұлға ретінде дамуы тұлғалық жаңа қасиеттердің біртіндеп қалыптасуымен анықталады. 7-8 жасқа дейінгі кезеңді Л.И. Божович баланың «әлеуметтік индивид» ретінде қалыптасуымен байланыстырады. «Онда жаңа өмірлік позиция пайда болып, осы позицияны қамтамасыз етуші қоғамдық-маңызды қызмет қажеттілігі туады» [3]. 12-14 жасқа таман «нысананы көздеу қабілеттілігі» қалыптасады, яғни саналы мақсаттарды анықтау және қоя білу, ал 15-16 жаста - «өмірлік болашақ» қалыптасады.

Отбасы қатынасының категорияларына құрылған отбасы анықтамаларының ішінде А.Г. Харчев берген анықтама ерекшеленеді: «Отбасы — бұл кішкентай топ ретінде ата-аналар мен балалар арасындағы өзара қарым-қатынастың нақты тарихи жүйесі, оның мүшелері некелік немесе туысқандық қатынаспен, тұрмысының ортақтығымен және өзара моральдық жауапкершілікпен байланысқан және халықтың рухани туындыларымен қоғам сұранысына негізделген әлеуметтік қажеттілік» [4].

Антонов А.Н отбасын «адамдардың біріккен жалпы отбасылық ортақ әрекетіне негізделіп, ата-ана-туысқандық желілермен байланысқан және балалардың өсіп-жетілуі мен отбасы мүшелерінің өмір сүруін қолдау» деп түсіндіреді [5].

Ал, ғалым И.В.Гребенниковтың пікірінше, өсіп келе жатқан ұрпақты отбасылық өмірге дайындауда келесі негізгі ерекшеліктерді жүзеге асыруға болады [6]:

- әлеуметтік ерекшеліктер - отбасында ата-аналар мен ерлі-зайыптылардың рөлдерін, бағалауларын, белгілерін неке мен отбасындағы қарым-қатынастың қоғамдық маңызын ашады;

- адамгершілік-эстетикалық ерекшеліктер - жауапкершілік, шынайылық, ұстамдылық, мейірімділік, инабаттылық қасиеттерді бойға сіңіре отырып, кіші және үлкенді, ана мен әкені сыйлауға, адамдармен достық қарым-қатынаста болуға тәрбиелейді;

- заңи ерекшеліктер - заңды түрде неке мен отбасының негізгі заңдылықтарына сүйенеді. Отбасының жалпы заңына сай ерлі-зайыптылар қоғам мен балаларына, бір-біріне деген міндеттерді білуі керек;

- психологиялық ерекшеліктер - неке мен отбасылық өмірдің психологиялық негізі. Ерлі-зайыптылар отбасылық өмірде бір-бірінің психологиясын түсінумен қатар, сезімдерін дамытып, қарым-қатынас дағдыларын игеру қажет;

- физиологиялық ерекшеліктер - ерлі-зайыптылардың жыныстық өмірімен ерекшеленеді;

- педагогикалық ерекшеліктер - отбасында баланы тәрбиелеуде маңызы зор. Ата-ананың педагогикалық сауаттылығы мен мәдениетінің жоғарлауы отбасылық тәрбиелеуді қалыптастырумен байланысты;

- шаруашылық-экономикалық ерекшеліктер - ерлі-зайыптыларды үй-шаруашылығын, мәдени тұрмысты және отбасы қаржысын жұмсауға үйретеді.

Отбасындағы ең басты іс-әрекет ол ата-ана мен бала арасындағы қарым-қатынас. Қарым-қатынас — адамзат өмірінің аса маңызды және негізгі сферасы болып, соның нәтижесінде тұлғааралық байланыс орнығып, өзара мәміле қалыптасып дамиды. Қарым-қатынас дегеніміз өзара пікір алмасу, сезім әлемінде бірлесіп ләззат алу, қайғы, қуанышта ортақтас болу сенімді кең ауқымды эмоция спектрлерін қамтиды. Қарым-қатынас барысында екі не бірнеше тұлға арасында рухани әлем және ой-пікір, сана-сезім, мінез-құлық, қылық-жорықтар, келісім, не өзара түсіністік тұрғысында, не болмаса қақтығыс, талас-тартыс, қарама-қайшылық тұрғысындағы мәміле үрдіс іске асады.

Психологиялық зерттеулер нәтижесінде екі жынысты бір-бірінен ерекшелейтін екі негізгі қабілеттер ашылды. Олар: әйел адамдарда вербальды қабілеттер ер адамдарға қарағанда төмен деңгейде, бірақ олардың математикалық және кеңістіктік қабілеттері ер адамдардан жоғары. Ал, ер адамдарда керісінше, яғни оларда вербальды қабілеттері әйелдерге қарағанда жоғары деңгейде, ал математикалық және кеңістіктік қабілеттері төмен. Яғни, кейбір ер адамдар көпшілік әйелдерге қарағанда жоғары вербальды қабілеттерге ие болса, кейбір әйелдер көпшілік ер адамдарға қарағанда жоғары математикалық және кеңістіктік қабілеттерге ие болады. Бұл ерекшелік балалық шақтан байқала бастайды және мұны интеллектуалдық тесттерді жүргізу арқылы оңай анықтауға болады. Соңғы ғылыми зерттеулер анатомиялық және функционалды ерекшеліктердің туындауы ер мен әйелдердің бас миының құрылымына байланысты деген болжамдарды дәлелдеуде. Осыған байланысты бірқатар ғалымдар зерттеулер жүргізіп, ер мен әйелдер бірдей жағдайға тап болғанда бас миының әртүрлі бөліктерін іске қосатындықтарын анықтаған.

Ли Эллистің нейроандрогенетикалық ерекшеліктер теориясына сәйкес, мінез-құлықтағы гендерлік айырмашылықтар андрогеннің ми орталығына тигізетін әсеріне байланысты. Әр адамда ердің де, әйелдің де гормондары бар, бірақ біреуі доминантты болады. Гормондардың миға әсер етуінің екі түрлі кезеңі бар: біріншісі эмбрионның үшінші айында әсер ететін «ұйымдасқан» кезең, екіншісі жыныстық пісіп жетілудің кезіндегі «белсендендірілген» кезең.[7].

Психологиялық ерекшеліктер адамға табиғаттан беріледі. Калифорния университетінде студенттерге жүргізілген зерттеулер нәтижесінде зерттеушілер жыныстарға тән мінез-құлықтар табиғаттан беріледі деген қорытындыға келді. Ерте кездің өзінде ер адамдар аң аулаумен, жауларымен соғысумен айналысса, әйелдер үйін жылытып, балаларын өсірген. А. Гезеллдің еңбектеріне сүйенсек, ер балаларда ірі моторика да, ал қыз балаларда ұсақ моторика дамыған. Қыз балалардың ұл балаларға қарағанда сәздік қоры кәп, бірақ интеллект ұл балаларда жоғары. Қабылдау мен зейін қыз балаларда жоғары болғанымен, олар кеңістіктік қатынасты бағалауда жиі қателеседі. Ал, американдық зерттеушілер И.Атватер мен К.Г.Даффидің зерттеулерінде жыныстардың өзін-өзі бағалау дәрежесі қарастырылған. Нәтиже бойынша, әйелдердің өзін-өзі бағалауы әлеуметтік қарым-қатынасқа байланысты болса, ер адамдарда ол жұмыстағы сәттілікке тәуелді. Демек, жыныс – бұл ешқашан ұмытылмайтын адамның атрибуты. Адам танысқан адамының түр келбетін, киімін

есіне түсіре алмауы мүмкін, бірақ ол оның қай жыныс өкілі екендігін өте жақсы біледі. Психологтардың анықтауынша, гендерлік бірдейлік баланың туғанынан басталады. [8].

Балада өзінің жынысының константтылығын түсіну 5-7 жаста басталса, тұлғаның дүниетанымы қалыптасатын 17-25 жас әлеуметтенудің жауапты кезеңі болып табылады. Психологтар баланың жыныстық-рөлдік мінез-құлық көрсетіп, әлеуметтенуінің бірқатар механизмдерін бөліп көрсетеді. Бірінші, әке-шешеге еліктеу механизмі, яғни баланың ойын барысында ата-анасының рөлдеріне енуі. Екіншісі, жыныстық-рөлдік бірдейлік механизмі, яғни баланың өзін белгілі-бір жыныстың өкілі ретінде сезінуі. Балаға сонымен қатар, ата-анасының қатынасы да тікелей әсерін тигізеді. Мұнда бала мен ата-ана арасында тура немесе жанама байланыс болуы мүмкін. Ата-ана баласын жынысына негіздей отырып, яғни өздерінің ер адам қандай болуы немесе қыз бала қандай болу керек деген көзқарастарына негіздей отырып тәрбиелейді. Психологтардың көрсетуінше бала тәрбиесіне әкесінің белсенді түрде араласуы мынадай жағдайларда балаға жақсы әсер етеді:

- Әке тәрбиесін көрген қыз балада бөгде адамдарға деген қорқыныш болмайды және олар қарым-қатынас барысында барынша ашық болады;
- Әкесінің берген тәрбиесінің арқасында қыз бала ашық, әділ, мойнындағы парыз бен міндеттерді жоғары деңгейде сезінетін, басқарушылыққа қабілетті болып қалыптасады;
- Егер, отбасында ана тәрбиесімен қатар әке тәрбиесі белсенді және доминантты болса, онда балалар өздерінің қауіпсіздігін терең сезінеді, соның нәтижесінде өз-өздеріне деген сенімділіктері нығайып, қайратты болып өседі;
- Егер, әкесі балаға тәрбие берумен айналыспаса, онда балада логикалық анализ, математикалық және техникалық қабілеттердің қалыптасуы бәсеңдейді;
- Қыз балалардың өзіне деген сенімділігі әке тәрбиесі нәтижесінде туады;
- Қыз балалардың өзге отанға барғанда тұрақты отбасын құруы, өзінің отбасында көрген үлгі өнегесіне тәуелді болып табылады. Үйлесімді отбасылық қатынасты көрген бала өзге шаңырақта да үйлесімді отбасын құруға тырысады.[9].

Көптеген зерттеулерде отбасына деген жағымды қатынас таныту балалық шақтан қаланады деп тұжырымдалады. Балалық шақта адамгершілік қасиет ата-ананың балаға қатынасына және олардың өз басына деген қатынасына тәуелді болып келеді. Балалық шақ онтогенезде даму барысында адам өмірінің маңызды кезеңі. Тұлғаның балалық шағының өту жағдайына байланысты, яғни оның санасы мен жүрегіне қоршаған әлемнің әсер етуіне қарай бүгінгі нәрестенің ертеңгі болмысы қалыптасады. Қазақ халқы отбасы тәрбиесіне ерекше мән беріп, «он үште- отау иесі» деген. Ерте кезде қазақ отбасыларында қыз баланы 3-5 жастан анасы қасына алып, үйдің жұмысына араластырса, ұл балаларды аңшылық, мал бағу сияқты түздің тірлігіне араластырған. Осы орайда, қазіргі өмір тіршілігіміз мүлде басқа сипатта. Сондықтан отбасында әке мен ананың қарым-қатынасы тұлғаның болашақтағы отбасы егесі ретінде қалыптасуының негізі болып табылады. Ал, қазіргі таңдағы ересек азаматтардың өзі отбасылық жауапкершілік пен міндеттерді дұрыс түсінбеуінен қаншама шаңырақ шайқалып жатқаны белгілі.

Отбасылық өмір адамнан алуан түрлі білім мен икемділікті талап етеді. Отбасы мәсіне қажетті көптеген практикалық дағдылар мен қасиеттер ата-ана аясындағы күнделікті өмір кезінде де қалыптасып жатады. Мысалы, сіздердің барлығыңыз қазірдің өзінде біраз нәрсені: мысалы тамақ әзірлеуді, үй жинастыруды, кір жууды, үтіктеуді, шүмек жөндеуді, т.б. білесіздер. Бұл – үй шаруашылығының қарапайым түрлері, ал сендер бұжан қарағанда күрделірек, мысалы, отбасы қаржысын жоспарлай аласыздар ма? Отбасылық өмірде өмір сүрудің қызықты да мазмұнды болуы үшін, тіпті өте сезімтал жұбайларға да бір-бірінің психологиясын жақсы білуі, өздерімен қоса басқалардың да қасиеттерін түсіне білулері керек, ал педагогиканы білудің маңызы болашақ балаларды тәрбиелеу ғана емес, сондай-ақ өзді-өзін қажымай-талмай тәрбиелеу үшін де қажет.

Некелесуге дайындықтың болмауы жас жұбайлардың бірлесіп өмір сүруінің бастапқы айларында немесе тіпті алғашқы күндерінде, олардың сезімдеріне ешқандай көлеңке түспеген дегеннің өзінде байқалып тұрады.

Сондықтан да ата ананың балалардың отбасылық қарым-қатынас құруға дайындығына психологиялық ықпалы аса зор.

Қолданылған әдебиет

1. Руссо Ж.Ж. Педагогические сочинения. - М., 1981
2. Личко А.Е. модифицированный опросник для идентификации типов акцентуаций характера у подростков 1995г 65с.,
3. Божович Л.И. Проблемы формирования личности. Москва — Воронеж 1997
4. Харчев А.Г. Брак и семья в СССР. - М., 1979. - С. 25, 35.
5. Антонов А.Н. Микросоциология семьи. - М., 1998. - С. 103.
6. Гребенников И.В. Основы семейной жизни: учебное пособие для ст-тов пед. Инст-ов. М.: Просвещение, 1991. - С. 158.
7. Кондрашихина О.А. Дифференциальная психология. Центр учебной литературы, 2009.
8. Атватер И., Даффи К. Психология для жизни. Юнити, 2003.
9. <http://www.enu.kz/repository/repository2014/erler-men-aielder.pdf>

УДК: 37.014:336.77/330.146(045)

САМОРАЗВИТИЕ, САМОСОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ И САМОРЕАЛИЗАЦИЯ ЛИЧНОСТИ СТУДЕНТА В УСЛОВИЯХ КРЕДИТНОЙ ТЕХНОЛОГИИ ОБУЧЕНИЯ В АО КАЗАХСКИЙ АГРОТЕХНИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ С.СЕЙФУЛЛИНА, Г.АСТАНА

Муханбетова Назира Амангазиевна

mnaz80@mail.ru

Старший преподаватель кафедры «Физики и химии»
АО КАТУ им. С.Сейфуллина, Астана, Казахстан

Человек представляет собой часть природы, и его жизнедеятельность подчиняется ее общим законам. Поэтому все применяемые педагогические средства должны быть природосообразными, следовать естественному процессу развития человека. Ростом и развитием человека как живого организма управляет программа, передающаяся особыми молекулярными структурами (генами). На процесс такого программного "самобиологического", биогенного развития накладывается влияние среды, в которой человек живет и действует, и происходит процесс социализации (усвоение и отражение общественного опыта и норм индивидуумом) [1].

Приобретая в процессе деятельности определенный опыт и качества (на основе внутренних потребностей), личность начинает на этой базе свободно и самостоятельно выбирать цели и средства деятельности, управлять своей деятельностью, одновременно совершенствуя и развивая свои способности к ее осуществлению, изменяя и воспитывая (формируя) себя. Этот факт является важнейшим для педагогики и заключается в том, что человек развивается не только по заложенной в нем наследственной программе и под воздействием окружающей среды, но и в зависимости от складывающихся в его психике опыта, качеств, способностей.

Такое развитие, которое определяется содержанием и уровнем психического развития личности на данный момент, может быть названо психогенным, "самопсихическим" развитием, или саморазвитием [2].